

MICHAŁ RYDZEWSKI¹, JAN SKROBUT², ANDRZEJ GRZYBOWSKI^{3, 4}

Zenobiusz Michał Bednarski (1923-2014) – olsztyński ftyzjatra i historyk medycyny

Zenobiusz Michał Bednarski (1923-2014),
a Phthisiatriest from Olsztyn, and a Medical Historian

¹ Wydział Lekarski, Collegium Medicum, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
(<https://orcid.org/0009-0002-3930-4143>)

² Wydział Lekarski, Collegium Medicum, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
(<https://orcid.org/0009-0000-5912-6124>)

³ Katedra Okulistyki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn

⁴ Instytut Okulistycznych Badań Naukowych, Fundacja Wspierania Rozwoju Okulistyki, Poznań
(<https://orcid.org/0000-0002-3724-2391>)

ABSTRAKT

W poniższej pracy przedstawiono biografię oraz dorobek naukowy dr. n. med. Zenobiusza Michała Bednarskiego, olsztyńskiego ftyzjatra, historyka medycyny oraz ordynatora II Oddziału w Szpitalu Specjalistycznym Zespołu Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie w latach 1959-1991. Zenobiusz M. Bednarski urodził się w 1923 r. w Pińczowie. Studia lekarskie ukończył w 1952 r., a tytuł doktora nauk medycznych otrzymał w 1975 r. Był redaktorem naczelnym „Biuletynu Lekarskiego” i sekretarzem redakcji czasopisma naukowego pt. „Rocznik Medyczny”. Był autorem licznych prac naukowych z zakresu medycyny oraz historii medycyny.

Słowa kluczowe: Zenobiusz Michał Bednarski, medycyna, ftyzjatria, historia ftyzjatrii polskiej, historia medycyny, historia olsztyńskiej medycyny

ABSTRACT

The aim of the following work was to analyse the biography and scientific achievements of Dr. Zenobiusz Michał Bednarski, a phthisiologist from Olsztyn, medical historian, and head of the Second Ward at the Specialist Hospital of the Tuberculosis and Lung Diseases Complex in Olsztyn from 1959 to 1991. Zenobiusz M. Bednarski was born in 1923 in Pińczów. He completed his medical studies in 1952 and received his doctorate in medical sciences in 1975. He was the editor-in-chief of the “Biuletyn Lekarski” and the editorial secretary of the scientific journal “Rocznik Medyczny”. He authored numerous scientific works in the fields of medicine and the history of medicine.

Keywords: Zenobiusz Michał Bednarski, medicine, phthisiology, history of Polish phthisiology, history of medicine, history of Olsztyn medicine

WSTĘP

Zenobiusz Michał Bednarski był polskim fizykiem, historykiem medycyny, autorem ponad 350 artykułów naukowych i popularnonaukowych, listów do redakcji, recenzji oraz kronik, a także redaktorem naczelnym „Biuletynu Lekarskiego” oraz „Rocznika Lekarskiego”. Celem poniższej pracy jest opracowanie jego biografii oraz analiza jego dorobku naukowego.

METODOLOGIA

Do napisania poniższej pracy wykorzystano materiały wchodzące w skład zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Informacje pozyskano również poprzez przegląd artykułów prasowych oraz baz internetowych – PubMed, Google Scholar.

BIOGRAFIA

Zenobiusz Michał Bednarski urodził się 1 stycznia 1923 r. w Pińczowie (woj. kieleckie) jako pierworodny syn cieśli Michała Bednarskiego i Antoniny z Zielińskich [1,2,3]. W latach 1930-1936 uczęszczał do Szkoły Powszechnej w Pińczowie, a następnie do Gimnazjum i Liceum im. Hugona Kołłątaja w Pińczowie (gdzie ukończył pierwszą klasę gimnazjum) [1,2,3]. W 1934 r. stracił ojca, który zmarł najprawdopodobniej na chorobę nowotworową żołądka, wychowywała go matka [1,4]. Od 1937 r. kontynuował naukę w Gimnazjum i Liceum im. Grzegorza Piramowicza w Augustowie, na drugim końcu Rzeczypospolitej – mieszkał wraz ze stryjem Kazimierzem Bednarskim i jego żoną Sabiną z Sobolewskich [1,2,3]. Do 1939 r. ukończył kolejne trzy klasy w Augustowie [1,4]. Czasy gimnazjalne pozostały na zawsze w sercu dr. Bednarskiego – utrzymywał kontakt z pińczowskim gimnazjum w latach powojennych, gdzie jeździł na zjazdy absolwentów [1].

1 września 1939 r. Bednarski przebywał w rodzinnych stronach w Pińczowie; w 1940 r. rozpoczął tam naukę na tajnych kompletach w klasie o profilu matematyczno-fizycznym.

W trzecim roku niemieckiej okupacji został zmuszony do pracy w roli robotnika melioracyjnego, a w 1943 r. przymusowo zwerbowany do Służby Budowlanej (niem. Baudienst), gdzie w obozie Baudienst Abteilung 4/205 położonym nieopodal Rykoszyna (pow. kielecki) pracował przy wydobywaniu marmuru. Pod koniec września został oddelegowany do pracy biurowej przy pisaniu listów przewozowych i obliczaniu objętości ładunków kolejowych [1]. 15 października 1943 r.

obóz został wyzwolony przez partyzantów z oddziału „Wybranieckich” Armii Krajowej [1,5].

W lutym 1945 r. Bednarski powrócił do przerwanej nauki i w czerwcu rok później zdał maturę w reaktywowanym i odbudowanym m.in. przez niego samego Gimnazjum im. Hugona Kołłątaja w Pińczowie [1]. Niedługo potem – jesienią 1946 r. – zdał egzaminy wstępne na Akademię Lekarską w Gdańsku, gdzie spędził lata 1946-1952; corocznie otrzymywał stypendium [1,6].

Jako młody lekarz postanowił aplikować w maju 1952 r. na stanowisko asystenta przy Klinice Chorób Zakaźnych. Niestety jednym z kryteriów pozytywnego rozpatrzenia podania o pracę była przynależność do socjalistycznego Związku Młodzieży Polskiej. Nie bez znaczenia była także przynależność do Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Z racji tego, że dr Bednarski nie należał do żadnej z tych organizacji, podanie o pracę zostało odrzucone, pomimo aprobaty prof. Wiktora Bincera (dziekana Wydziału Lekarskiego w latach 1951-1953). Nie pomógł zapewne też pobyt kuzynki Bednarskiego, Alfredy, w Londynie. Ze względu na powyższe, pomimo ukończenia studiów z bardzo dobrymi wynikami, młody doktor nie mógł samodzielnie zdecydować o wyborze specjalizacji i miejscu wykonywania zawodu [1].

29 maja 1952 r. Bednarski został skierowany do Państwowego Sanatorium Przeciwgruźliczego w Prabutach (pow. kwidziński) na podstawie nakazu pracy wydanego przez ówczesnego ministra zdrowia. Trafił tam na okres trzech lat ze względu na braki kadrowe. Oddział był duży, liczył 150 łóżek, ale możliwości placówki były niewielkie. Brakowało wszystkiego, w tym streptomycyny, jakże ważnej przy leczeniu gruźlicy. W swoich wspomnieniach dr Bednarski opisywał okoliczności funkcjonowania Sanatorium, np.: że lekarz Zbigniew Ryder prowadzący miejscowy punkt apteczny podjął się prowadzenia go bez żadnego farmaceutycznego wykształcenia. Bednarski był samoukiem i w wyznaczonym sobie zadaniu radził sobie doskonale. Inną ciekawą praktyką, z punktu widzenia współczesności wydającą się oderwaną od rzeczywistości oraz nacechowaną absurdem, było używanie zlewanych popłuczyn z fiolek po streptomycynie (która wówczas była towarem reglamentowanym) do leczenia chorych z gruźlicą krtani. Był to swoisty znak czasów, w których przyszło pracować powojennym polskim lekarzom, a praktyka ta przynosiła podobno poprawę w stanie zdrowia chorych [1]. Praca w prabuckim sanatorium pozwoliła Bednarskiemu, zdobywającemu swoje pierwsze lekarskie doświadczenie, spotkać się z przypadkami rozległej gruźlicy płuc wśród młodych chłopców przymusowo wcielonych do paramilitarnej organizacji „Służba Polsce”, których wysyłano do odbudowy Warszawy oraz odgruzowywania zniszczonych miast w imię socjalizmu [1,7].

Ryc. 1. Zenobiusz Michał Bednarski na studiach (lata 1946-1952) [4]

Ryc. 2. Zenobiusz Michał Bednarski [4]

Półtoraroczny pobyt Bednarskiego w Prabutach zaowocował wstąpieniem do Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w 1952 r. oraz był czasem wyjazdów szkoleniowych do Olsztyna. Latem 1953 r. ożenił się z Lidią Jadwigą Wilamowską (1928-2020) – nauczycielką geografii jednego z olsztyńskich liceów – a w październiku tego samego roku przeprowadził się do Olsztyna (po uzyskaniu zgody Wydziału Zdrowia przy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej). Do momentu podjęcia pracy w Centralnej Wojewódzkiej Przychodni Przeciwgruźliczej w Olsztynie pod kierunkiem Czesława Zaworskiego (1 stycznia 1954), przez trzy miesiące zatrudniony był w Ośrodku Zdrowia mieszczącym się w gmachu dawnego ratusza na olsztyńskiej starówce, gdzie od 1954 r. znajduje się Wojewódzka Biblioteka Publiczna [4,8]. Z inicjatywy dyrektora Zaworskiego dr Bednarski przystąpił w 1954 r. do wdrożenia szczepień BCG (na gruźlicę) noworodków metodą śródskórną dwupunktową, zastępując tym samym szczepienia doustne [4,9]. W 1956 r. uzyskał specjalizację I stopnia, a dwa lata później II stopnia w zakresie fizjatrii. W latach 1956-1965 pełnił funkcję lekarza i kierownika Półsanatorium Akademickiego przy Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie – placówki powstałej m.in. z jego inicjatywy. Jej zadaniem była opieka nad studentami

i pracownikami uczelni dotkniętymi gruźlicą. W 1959 r. dr Bednarski otrzymał stanowisko ordynatora II Oddziału w Państwowym Sanatorium Przeciwgruźliczym w Olsztynie (w 1970 r. przemianowanym na Szpital Specjalistyczny Zespołu Gruźlicy i Chorób Płuc). Pełnił tę funkcję do przejścia na emeryturę, a jednocześnie był kierownikiem działu rehabilitacji Wojewódzkiej Przychodni Przeciwgruźliczej w Olsztynie. Do końca 1960 r. kierował szczepieniami BCG w sanatorium. Został też powoływany na biegłego Okręgowego Sądu Ubezpieczeń Społecznych w Gdyni, a od 1960 r., po utworzeniu struktur regionalnych, Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Olsztynie [4]. Stopień doktora nauk medycznych uzyskał 15 lipca 1975 r. na Akademii Medycznej w Gdańsku po obronie rozprawy o polskich absolwentach Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Dorpackiego w latach 1802-1889, której promotorem był prof. Tadeusz Bilikiewicz [10].

Na emeryturę przeszedł w 1991 r., ale mimo to pozostał aktywny zawodowo w wymiarze połowy etatu przez pięć kolejnych lat – wspomagał w tym czasie młodszych lekarzy oraz kontynuował wydawanie prac medycznych i publikacji historycznych [4,10].

Zmarł w wieku 92 lat z powodu wieloletniej choroby nowotworowej – 29 września 2014 r. w Gdańsku –

Ryc. 3. Zenobiusz Bednarski (po prawej) wraz z prof. Marianem Zierskim [4]

Ryc. 4. Zenobiusz Michał Bednarski w pracy [4]

otoczony przez najbliższą rodzinę [1,2,3,4,11]. Został pochowany na cmentarzu katolickim przy ul. Malczewskiego w Sopocie (sektor B2-3-13) [3,12].

ANALIZA DOROBKU NAUKOWEGO

Doktor Zenobiusz Michał Bednarski był autorem oraz współautorem 357 prac naukowych i popularnonaukowych, które były publikowane w latach 1955-2015 [1,10]. Pisał prace kazuistyczne (opisy przypadków), prace z zakresu historii medycyny, prace na temat historii jego małej ojczyzny – Pińczowa, artykuły wspomnieniowe, recenzje, kroniki i inne [10]. Należy nadmienić, że jedna z prac została opublikowana *post mortem*: *Półsanatorium Akademickie w Kortowie* [10,13]. Doktor Bednarski został również dwukrotnie uhonorowany wyróżnieniem olsztyńskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Lekarskiego za publikacje: *Zapalenie płuc wywołane przez pałeczki Klebsiella pneumoniae powikłane wysiękowym zapaleniem osierdzia* (1976) oraz *Ciała obce w drzewie tchawiczoskrzelowym ludzi dorosłych* (1989) [1,10,14,15].

Szczególnym osiągnięciem, a także zasługą dr. Bednarskiego było dokumentowanie dorobku naukowego olsztyńskich lekarzy. Bednarski wchodził w skład założycieli i redaktorów dwóch głównych olsztyńskich czasopism lekarskich – „Rocznika Medycznego” (od 2009 r. noszącego nazwę „Polish Annals of Medicine”) i „Biuletynu Lekarskiego” [10]. Pracował także nad bibliografią publikacji lekarzy regionu olsztyńskiego, którą przedstawił w dwóch częściach na łamach ówczesnego „Rocznika Medycznego”.

Zenobiusz Bednarski napisał oraz opublikował trzy książki: *Polacy na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Dorpackiego w latach 1802-1889* (Olsztyn 2002), *Polacy na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Dorpacko-Jurjew-*

skiego w latach 1889-1918 i Estońskiego Uniwersytetu Narodowego w latach 1919-1940 (Olsztyn 2005) oraz *Polscy medycy, dentyści, farmaceuci, pielęgniarki i położne na uniwersytetach bejruckich w latach 1941-1952* (Olsztyn 2010) [3,10,16,17,18].

Recenzenci dysertacji Bednarskiego na temat studentów dorpackich podkreślali oryginalność obranego tematu, sumienność w jego opracowaniu oraz zwracali uwagę, że stanowi ona cenną pozycję biograficzną z zakresu historii medycyny [4,16]. Tartu, w latach pracy Bednarskiego nad rozprawą doktorską, znajdujące się w granicach ZSRR, było zamknięte dla cudzoziemców, a korespondencja z tamtejszym uniwersytetem okazała się prawie niemożliwa, co bardzo utrudniało Bednarskiemu kompletowanie źródeł potrzebnych do napisania pracy. Wykorzystywał zatem przede wszystkim literaturę źródłową, w tym fundamentalne opracowanie Hasselblatta i Otto, oraz obszerną kwerendę dotyczącą poszczególnych osób, dzięki czemu możliwe było ukazanie kilkuset życiorysów polskich studentów, nie tylko absolwentów [4,19]. Celem pracy Bednarskiego, która później stała się jego rozprawą doktorską, było przedstawienie historii polskich lekarzy kształcących się na zagranicznym uniwersytecie oraz uratowanie od zapomnienia nazwisk studentów, którzy szukali źródła wiedzy medycznej w odległym od ojczyzny Dorpacie, w czasie, kiedy ich kraj znajdował się pod zaborem obcych mocarstw [16,20]. Autor zaznacza wyraźnie, że studenci polscy cieszyli się w Dorpacie dużym szacunkiem i uważano ich za zdolniejszych od innych. Obszerną część biograficzną Polaków poprzedza historia uniwersytetu: od jego założenia w czasach szwedzkich, poprzez parowiekowe panowanie rosyjskie, aż do zakończenia I wojny światowej, kiedy Dorpat znalazł się w granicach Estonii, a jego nazwa została przemianowana na Tartu [16,20]. Czytelnik dowiadyuje się, że Uniwersytet Dorpacki był najbardziej liberalną uczel-

nią w rosyjskim imperium, językiem wykładowym był niemiecki, co stanowiło istny ewenement na terenie carskiego państwa, oraz że studenci dorpaccy korzystali z prawa zrzeszania się w korporacje, co również było zakazane w innych szkołach wyższych [16]. Polska młodzież, od 1828 r. skupiona w korporacji „Polonia”, działająca pod hasłem „Ojczyzna, Nauka, Cnota” „wszędzie szukała gaszonego oświecenia, nawet w Dorpacie” [16, s. 9].

Inspiracją Bednarskiego oraz jego córek – Iwony i Hanny – do napisania książki pt. *Polscy medycy, dentyści, farmaceuci, pielęgniarki i położne na uniwersytetach bejruckich w latach 1941-1952* były losy Alfredy Bednarskiej-Rzadkiewicz (1923-2013), stryjecznej siostry i rówieśniczki Zenobiusza, która w 1949 r. uzyskała dyplom doktora chirurgii dentystycznej na francuskim Uniwersytecie Świętego Józefa – drugiego obok Uniwersytetu Amerykańskiego w Bejrucie, na którym studiowali Polacy, którzy znajdowali się na terenie Libanu podczas II wojny światowej oraz w pierwszych latach po zakończeniu konfliktu zbrojnego. Autorzy wykorzystywali literaturę, archiwalia i materiały uzyskane drogą kontaktów osobistych z kuzynką oraz z innymi uczestnikami bejruckich studiów [1,4,18]. Kompozycja pracy jest podobna do dysertacji Bednarskiego o Polakach w Dorpacie, biografie 127 studentów poprzedzone są zatem zarysem historycznym dziejów uniwersytetu oraz regionu, w którym się znajduje. Dowiadujemy się że, że obecność naszych rodaków na studiach wynikała z potrzeby ukończenia szkół wyższych przez studentów, którym wojna przeszkodziła w kontynuowaniu nauk i których zmusiła do migracji na Bliski lub Środkowy Wschód. O ukończeniu studiów przez Polaków zabiegało dowództwo Brygady Strzelców Karpackich i Armii Polskiej na Wschodzie, dzięki czemu wojsko mogli zasilić w pełni wykształceni oficerowie służby zdrowia, niezbędnymi podczas walk na frontach II wojny światowej. Po 1945 r. do ojczyzny powróciło sześciu lekarzy. Autorzy we wstępie wyjaśnili, w jaki sposób na Bliskim Wschodzie doszło do wykrystalizowania się polskiej mniejszości studenckiej. W 1941 r., od kiedy Brytyjczycy z Wolnymi Francuzami wyzwolili Liban spod władzy rządu Vichy, Bejrut stał się ważnym miejscem pobytu polskiej ludności cywilnej na terenie Lewantu oraz Armii Polskiej pod dowództwem brytyjskim. Z tego powodu bejruckie radio nadawało programy w języku polskim. W Libanie schroniło się kilka tysięcy polskich uchodźców, którzy przenieśli się tam wraz z armią gen. Władysława Andersa. Polska inteligencja postanowiła spożytkować własne doświadczenia i wiedzę dla dobra mieszkańców Libanu, którzy ich niebawem gościnnie przyjęli. W Bejrucie prężnie działała Bratnia Pomoc Studentów Polaków, której zarząd prowadził akcje samopomocowe, działalność propagando-

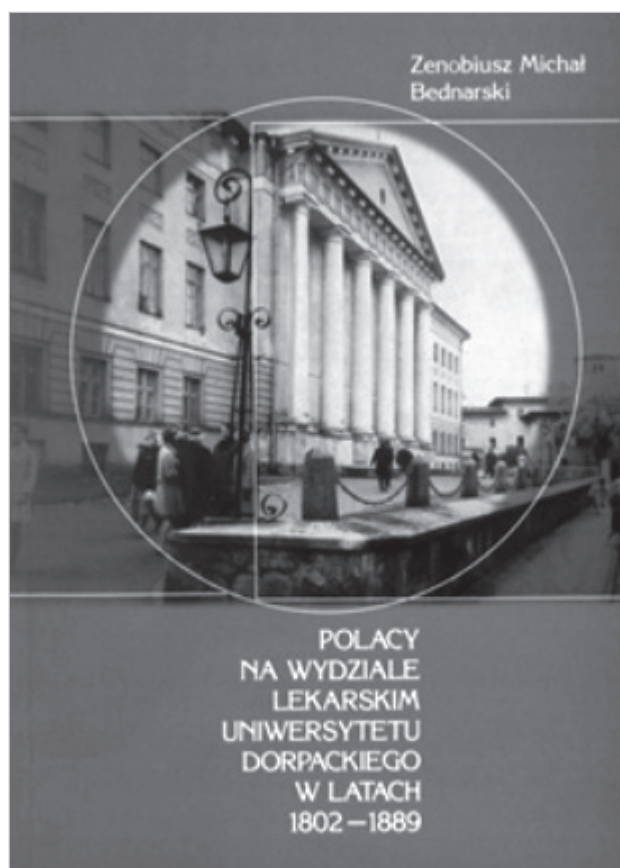
wą, organizował życie towarzyskie i dbał o wychowanie młodzieży akademickiej w duchu patriotycznym oraz obywatelskim [18].

Wydanie w 1994 r. *Bibliografii prac lekarzy Warmii i Mazur za lata 1975-1992* opublikowanej w „Roczniku Medycyny” było uhonorowaniem działalności naukowej medyków praktykujących w tym samym województwie co Bednarski oraz prostą kontynuacją pracy historyka medycyny, Andrzeja Skrobaczkiego, który w pamiętniku V Zjazdu Lekarzy Warmii i Mazur (*Aktualne problemy zdrowotne ludności województwa olsztyńskiego*, Olsztyn 1975) opublikował podobną bibliografię lekarzy dotyczącą lat 1945-1974 [21,22]. Obszerna praca wymagała przestudiowania spisów prac nadesłanych przez autorów, przewodniczących towarzystw naukowych i szpitali oraz przeglądu materiałów bibliograficznych z Głównej Biblioteki Lekarskiej, Oddziału w Olsztynie. Zwieńczeniem wysiłku Bednarskiego jest bibliografia wymieniająca 322 autorów, umożliwiającą wgląd w działalność zawodową lekarzy, w ich zainteresowania naukowe; bibliografia będąca świadectwem, że Olsztyn był i jest obecny na naukowej mapie kraju, oraz stanowiąca jeden ze wskaźników wszechstronnego rozwoju warmińsko-mazurskiej ochrony zdrowia, pozbawionej wówczas siedziby własnej akademii medycznej [22].

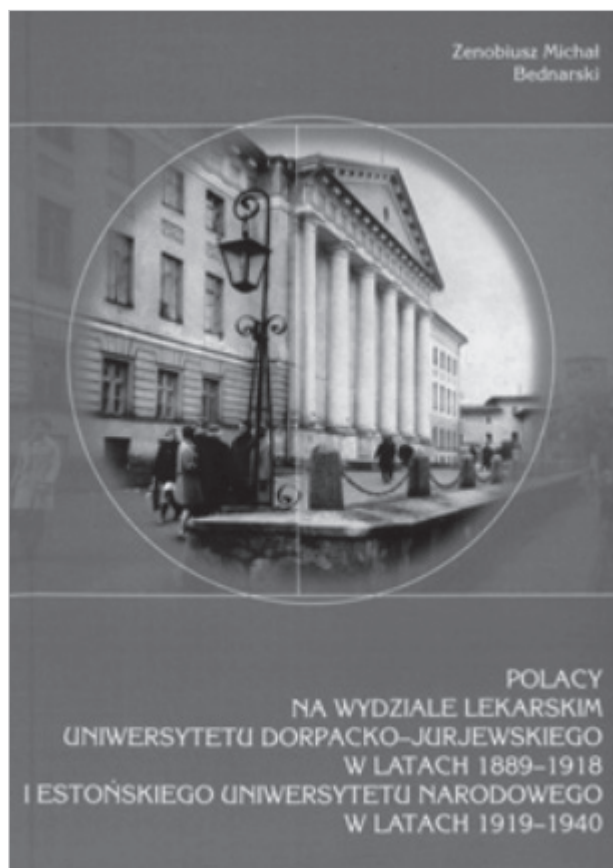
W 2003 r. ukazała się kontynuacja powyżej opisanej biografii, która formą oraz treścią jest do niej analogiczna, z tym że w swym zakresie obejmuje lata 1993-2000 (*Bibliografia prac lekarzy Warmii i Mazur za lata 1993-2000*, Olsztyn 2003) [4,23].

Wkład Bednarskiego w rozwój polskiej pulmonologii nie ogranicza się wyłącznie do publikowania obserwacji kazuistycznych oraz oryginalnych prac naukowych. Wnikliwe śledzenie rozwoju swojej gałęzi medycyny w innych placówkach zdrowotnych zaowocowało wprowadzeniem do Olsztyna badań bronchoskopowych w 1957 r., a w 1970 r. cienkoigłowej biopsji płuc. Bednarski przyczynił się do poszerzenia możliwości diagnostycznych chorób dolnych dróg oddechowych: wykonał po raz pierwszy w Olsztynie w 1977 r. odciski z wycinków oskrzelowych, które poddał później badaniu cytologicznemu. W latach 1974-1984 Zenobiusz Bednarski sprawował funkcję koordynatora badań nad metodami leczenia nowo wykrytej gruźlicy płuc w województwie olsztyńskim. Przez całą swoją karierę współpracował ze specjalistycznymi ośrodkami w Łodzi, Gdańsku, Warszawie i Atlancie w stanie Georgia w USA [4,10].

Warto również wspomnieć o doskonałym źródle biograficznym na temat dr. Bednarskiego – książkę opracowaną przez jego córkę Iwonę Bednarską-Żyto na podstawie maszynopisów wspomnień Doktora. Nosi ona tytuł: *Chciałbym Ci o tym opowiedzieć. Wspomnienia doktora Zenobiusza Bednarskiego* i została wydana

Ryc. 5. Okładka książki autorstwa Bednarskiego pt. *Polacy na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Dorpackiego w latach 1802-1889* [10]

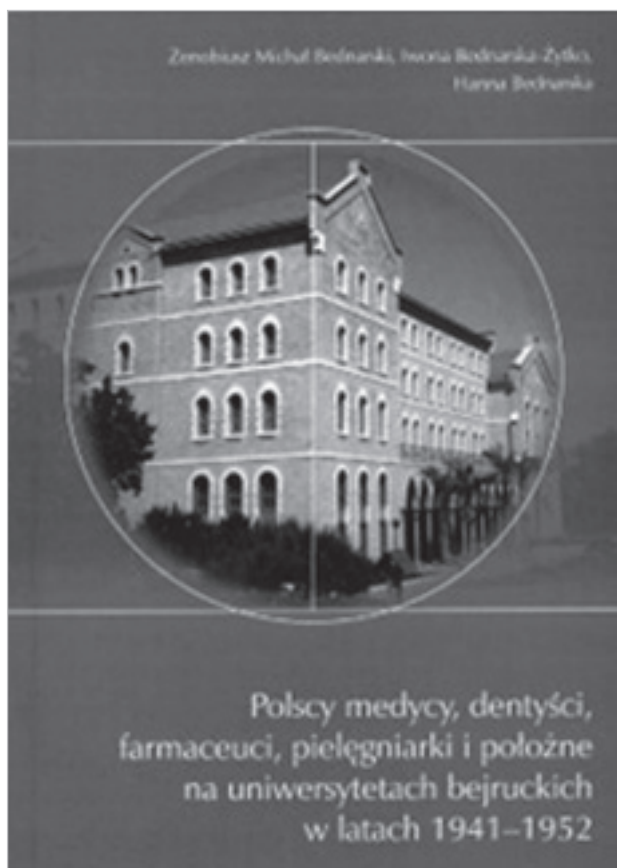
Ryc. 6. Okładka książki autorstwa Bednarskiego pt. *Polacy na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Dorpacko-Jurjewskiego w latach 1889-1918 i Estońskiego Uniwersytetu Narodowego w latach 1919-1940* [10]

w 2016 r. Jest to niezwykle ciekawa i osobista pozycja, przybliżająca odczucia i poglądy Zenobiusza Bednarskiego na koleje jego własnego losu [1].

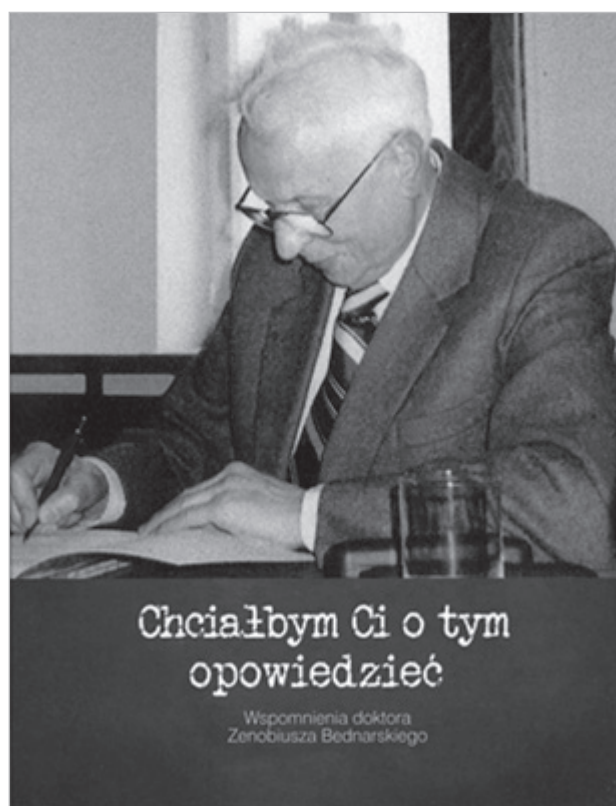
PIŚMIENICTWO

- [1] Bednarska-Żytko I., *Chciałbym Ci o tym opowiedzieć. Wspomnienia doktora Zenobiusza Bednarskiego*, Pracownia Wydawnicza ELSET, Gdańsk-Warszawa-Olsztyn (Polska) 2016.
- [2] Encyklopedia Warmii i Mazur, *Zenobiusz Bednarski*, [online] http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Zenobiusz_Bednarski – 25.06.2024.
- [3] Wikipedia, *Zenobiusz Bednarski*, [online] https://pl.wikipedia.org/wiki/Zenobiusz_Bednarski – 25.06.2024.
- [4] Baran S., Bednarska E., Zieliński P., *Życie i dorobek Zenobiusza Michała Bednarskiego (1923-2014), olsztyńskiego ftyzjatri, historyka i bibliografa medycyny*. *Forum Bibliotek Medycznych*, 2015, 8(2), 456–483.
- [5] Wikipedia, *Oddział Wybranieccy*, [online] https://pl.wikipedia.org/wiki/Oddzia%C5%82_Wybranieccy – 27.06.2024.

- [6] Gdański Uniwersytet Medyczny, *Historia uczelni*, [online] <https://gumed.edu.pl/294.html> – 27.06.2024.
- [7] Wikipedia, *Służba Polsce*, [online] https://pl.wikipedia.org/wiki/Powszechna_Organizacja_%E2%80%9ES%C5%82u%C5%BCba_Polsce%E2%80%9D – 4.07.2024.
- [8] Leksykon Kultury Warmii i Mazur, *Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie*, [online] http://leksykon-kultury.ceik.eu/index.php/Wojew%C3%B3dzka_Biblioteka_Publiczna_w_Olsztynie – 4.07.2024.
- [9] Bednarski Z., *Śródkórne szczepienie BCG noworodków metodą dwupunktową*. *Gruźlica*, 1961, 29, 181–186.
- [10] Bednarska E., Bednarska-Żytko I., *Bibliografia prac dr. nauk med. Zenobiusza Michała Bednarskiego*, *Forum Bibliotek Medycznych*, 2015, 8(2), 76–89.
- [11] Polskie Radio Olsztyn, *Pogrzeb wybitnego olsztyńskiego pulmonologa*, 3.10.2014, [online] <https://radioolsztyn.pl/pogrzeb-wybitnego-olsztyńskiego-pulmonologa/01159317> – 25.06.2024.
- [12] Cmentarz parafialny w Sopocie – wyszukiwarka osób pochowanych, *śp. Zenobiusz Bednarski*, [online] https://sopotparafialny.grobonet.com/grobonet/start.php?id=de_tale&idg=21863&inni=0&cinki=1 – 25.06.2024.

Ryc. 7. Okładka książki autorstwa Zenobiusza Bednarskiego pt. *Polscy medycy, dentyści, farmaceuci, pielęgniarki i położne na uniwersytetach bejruckich w latach 1941-1952* [24]

Ryc. 8. Okładka książki opracowanej przez Iwonę Bednarską-Żytko na podstawie maszynopisów osobistych wspomnień Zenobiusza Bednarskiego pt. *Chciałbym Ci o tym opowiedzieć. Wspomnienia doktora Zenobiusza Bednarskiego* [25]

[13] Bednarski Z., Bendarska-Żytko I., *Pólsanatorium Akademickie w Kortowie, Olsztyn uniwersytecki – nauka, praktyka, absolwenci*, Olsztyn (Polska) 2015.

[14] Bednarski Z., Zapalenie płuc wywołane przez pałeczki *Klebsiella pneumoniae* powikłane wysiękowym zapaleniem osierdza. *Pneumonologia Polska*, 1976.

[15] Bednarski Z., Ciała obce w drzewie tchawiczno-oskrzelowym ludzi dorosłych, *Wiadomości Lekarskie*, 1989.

[16] Bednarski Z., *Polacy na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Dorpackiego w latach 1802-1889*. Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Olsztyn (Polska) 2002.

[17] Bednarski Z., *Polacy na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Dorpacko-Jurjewskiego w latach 1889-1918 i Estońskiego Uniwersytetu Narodowego w latach 1919-1940*, OBN im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Olsztyn (Polska) 2005.

[18] Bednarski Z., *Polscy medycy, dentyści, farmaceuci, pielęgniarki i położne na uniwersytetach bejruckich w latach 1941-1952*, OBN im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Olsztyn (Polska) 2010.

[19] Hasselblatt A., Otto G., *Album academicum der Kaiserlichen Universität Dorpat*, Gustav Otto's Buchdruckerei, Dorpat 1889.

[20] Wikipedia, *Uniwersytet w Tartu*, [online] https://pl.wikipedia.org/wiki/Uniwersytet_w_Tartu – 28.06.2024.

[21] Skrobacz A., *Aktualne problemy zdrowotne ludności województwa olsztyńskiego*. V Zjazd Lekarzy Warmii i Mazur, Polskie Towarzystwo Lekarskie, Olsztyn (Polska) 1975.

[22] Bednarski Z., Bibliografia prac lekarzy Warmii i Mazur za lata 1975-1992, Polskie Towarzystwo Lekarskie, Olsztyn (Polska) 1994.

[23] Bednarski Z., Bibliografia prac lekarzy Warmii i Mazur za lata 1993-2000. *Rocznik Medyczny*, 2003, 11(1), 1-72.

[24] Antykwarjat Mazurski, *Polscy medycy, dentyści, farmaceuci, pielęgniarki i położne na uniwersytetach bejruckich w latach 1941-1952*, [online] <https://www.mojabiblio.tekamazurska.pl/biblioteka/am/?strona=katalog&akcja=szczegolowo&id=12813> – 11.08.2024.

[25] Pracownia Wydawnicza Elset, *Chciałbym Ci o tym opowiedzieć. Wspomnienia doktora Zenobiusza Bednarskiego*, [online] <https://wydawnictwo.elset.pl/?p=books&id=212&cat=-> – 11.08.2024.

SPIS PRAC MEDYCZNYCH ZENOBIUSZA MICHAŁA BEDNARSKIEGO:

1. Bednarski Z., Odma samorodna jako powikłanie gruźlicy prosówkowej. *Pol. Tyg. Lek. (W)*, 1958, 13(46), 1826–1828.
2. Krzyszkowska A., Bednarski Z., Zaworski C., Śródskórne szczepienie BCG noworodków metodą dwupunktową. *Gruźlica*, 1961, 29, 181–186.
3. Bednarski Z., Wieczorek J., Odma samorodna powikłana krwakiem komory odmowej. *Pol Tyg Lek*, 1968, 23(16), 598–599.
4. Bednarski Z., Odma śródpiersia i podskórna w przebiegu zapalenia płuc. *Wiad Lek*, 1969, 22(20), 1873–1875.
5. Bednarski Z., Odma samorodna w przebiegu nowotworu. *Pol Tyg Lek*, 1969, 24(11), 410–411.
6. Bednarski Z., Dwa przypadki zmian zapalnych w płucach wskutek zachłyśnięcia się kłosem żyta. *Wiad Lek*, 1970, 23(5), 399–402.
7. Bednarski Z., Sikora E., Przypadek gruźliczego zapalenia otrzewnej. *Wiad Lek*, 1971, 24(12), 1179–1181.
8. Bednarski Z., Odma śródpiersia i podskórna u sportowca kolarza. *Wiad Lek*, 1971, 24(15), 1467–1469.
9. Bednarski Z., Zapalenie płuc nieswoiste imitujące nowotwór. *Wiad Lek*, 1971, 24(9), 849–851.
10. Bednarski Z., Odma samorodna. *Gruźlica*, 1972, 40(12), 1175–1181.
11. Bednarski Z., Przypadek gruźlicy płuc powikłanej białaczką granulocytową przewlekłą. *Gruźlica*, 1972, 40(1), 81–84.
12. Sikora E., Bednarski Z., Obustronna odma samorodna. *Pol Tyg Lek*, 1972, 27(15), 568–570.
13. Bednarski Z., Sikora E., Leczenie chirurgiczne chorych na gruźlicę płuc ze wskazań niegruźliczych. *Wiad Lek*, 1973, 26(19), 1793–1798.
14. Bednarski Z., Gronkowcowe zapalenie płuc powikłane odumą samorodną. *Wiad Lek*, 1976, 29(17), 1547–1549.
15. Bednarski Z., Rak płuc przebiegający z objawami przetoki przełykowo-tchawiczej. *Wiad Lek*, 1976, 29(19), 1753–1755.
16. Bednarski Z., Zapalenie płuc wywołane przez pałeczki *Klebsiella pneumoniae* – powikłane wysiękowym zapaleniem osierdzia. *Pneumonol Pol*, 1976, 44(4), 381–384.
17. Bednarski Z., Samoistne złamania żeber spowodowane kaszlem. *Wiad Lek*, 1976, 29(14), 1299–1301.
18. Bednarski Z., Tłuszczowe zapalenie płuc. *Wiad Lek*, 1978, 31(18), 1303–1307.
19. Bednarski Z., Prosowata rakowatość płuc (carcinosis miliaris pulmonum) w przebiegu pierwotnego raka wątroby. *Pneumonol Pol*, 1978, 46(5), 381–384.
20. Bednarski Z., Trudności diagnostyczne w przypadku gruźlicy płuc z jej rozsiewem do wątroby i nadnerczy. *Wiad Lek*, 1979, 32(9), 637–640.
21. Bednarski Z., Nerwiako-włókniak śródpiersia. *Pneumonol Pol*, 1979, 47(3), 201–203.
22. Bednarski Z., Przypadek zapalenia płuc i odmy samorodnej wskutek aspiracji benzyny. *Pol Tyg Lek*, 1979, 34(20), 793–794.
23. Bednarski Z., Rak pierwotny tarczycy z objawami przerzutów wielonarządowych, w tym z rozsiewem prosowatym do płuc. *Wiad Lek*, 1980, 33(21), 1755–1758.
24. Bednarski Z., Dwa przypadki łagodnych nowotworów oskrzeli (hamartoma). *Wiad Lek*, 1980, 33(23), 1891–1896.
25. Bednarski Z., Niezwykłe długie przeżycie chorego na raka drobnokomórkowego oskrzela po leczeniu kobaltom. *Wiad Lek*, 1980, 33(22), 1825–1828.
26. Bednarski Z., Koziński A., Ciało obce w oskrzeli przyczyną nawracających zapaleń płuc. *Pneumonol Pol*, 1981, 49(6), 461–462.
27. Bednarski Z., Dwa przypadki odmy samoistnej z krwakiem komory odmowej (haemopneumothorax spontaneus). *Wiad Lek*, 1981, 34(16), 1377–1382.
28. Bednarski Z., Odma samoistna w przebiegu pierwotnego nowotworu oskrzela. *Wiad Lek*, 1981, 34(2), 125–128.
29. Bednarski Z., Guz chromochłonny przyczyną śmiertelnego krwotoku do jamy brzusznej. *Pol Tyg Lek*, 1981, 36(15), 531–532.
30. Bednarski Z., Przypadkowe wykrycie wczesnego raka oskrzela (carcinoma in situ) podczas bronchoskopii u chorego na gruźlicę płuc. *Wiad Lek*, 1982, 35(17), 1083–1086.
31. Bednarski Z., Gruźlica oskrzelowo-płucna o cechach gruźlicy pierwotnej imitująca raka oskrzela. *Wiad Lek*, 1982, 35(9), 571–575.
32. Bednarski Z., Przepuklina przeponowa rozworu Morgagniego imitująca guz płuca. *Wiad Lek*, 1982, 35(2), 151–154.
33. Bednarski Z., Rakowiak oskrzela (carcinoidum bronchi). *Wiad Lek*, 1982, 35(14), 911–915.
34. Bednarski Z., Przypadek dużej torbieli powietrznej płuca. *Wiad Lek*, 1983, 36(1), 35–39.
35. Bednarski Z., Dwukrotne usunięcie ciała obcego z oskrzela w odstępie ośmiu miesięcy. *Pneumonol Pol*, 1983, 51(8-9), 481–482.
36. Bednarski Z., Trzy przypadki ciał obcych oskrzeli. *Wiad Lek*, 1983, 36(6), 471–474.
37. Bednarski Z., Obustronna odma samoistna. *Wiad Lek*, 1983, 36(16), 1357–1360.
38. Bednarski Z., Dwa przypadki mykobakteriozy płuc. *Wiad Lek*, 1983, 36(24), 2053–2056.
39. Bednarski Z., Przypadek współistnienia twardzieli i gruźlicy płuc. *Wiad Lek*, 1984, 37(1), 47–52.
40. Bednarski Z., Przypadek tłuszczowego zapalenia płuc (pneumonia lipoidea). *Wiad Lek*, 1984, 37(18), 1433–1435.
41. Bednarski Z., Choroba legionistów (morbus legionorum, legionnaires' disease). *Wiad Lek*, 1984, 37(20), 1599–1604.
42. Bednarski Z., Trudności w leczeniu gruźlicy płuc u chorego szybko inaktywującego izoniazyd (INH). *Wiad Lek*, 1984, 37(12), 937–940.

43. Bednarski Z., Krwiak opłucnej o rzadkim przebiegu. *Wiad Lek*, 1984, 37(16), 1271–1273.
44. Bednarski Z., Trzy przypadki nowotworów oskrzela związane z wykonywanym zawodem. *Wiad Lek*, 1984, 37(13), 1017–1020.
45. Bednarski Z., Obustronne torbiele powietrzne płuc leczone operacyjnie. *Wiad Lek*, 1984, 37(19), 1549–1552.
46. Bednarski Z., Zespół płata środkowego spowodowany ciałem obcym w oskrzeli doprowadzającym. *Wiad Lek*, 1985, 38(17), 1243–1246.
47. Bednarski Z., Jackowska-Wyrzykowska J., Wyrzykowski J., Przypadek nabytej toksoplazmozy płuc. *Pneumonol Pol*, 1985, 53(2), 91–94.
48. Bednarski Z., Trzy przypadki przerzutów raka oskrzela do serca. *Wiad Lek*, 1987, 40(8), 557–560.
49. Bednarski Z., Przypadek pierwotnej promienicy płuc. *Pneumonol Pol*, 1987, 55(2), 76–79.
50. Bednarski Z., Cztery przypadki choroby zatorowo-zakrzepowej płuc. *Wiad Lek*, 1988, 41(2), 115–118.
51. Bednarski Z., Ciało obce w oskrzeli przyczyna przedłużającego się zapalenia płuc. *Wiad Lek*, 1988, 41(24), 1661–1664.
52. Bednarski Z., Dyner E., Przypadek zarażenia węgorzkiem jelitowym wykryty badaniem płwociny. *Wiad Lek*, 1988, 41(13), 890–893.
53. Halweg H., Dyner E., Zagdańska J. i wsp., Mukormikoza płuc wywołana przez *Absidia coerulea* u chorego na raka płuca. *Pneumonol Pol*, 1988, 56(7), 329–335.
54. Bednarski Z., Dwa przypadki pierwotnego raka tchawicy. *Wiad Lek*, 1989, 42(1), 44–47.
55. Bednarski Z., Ciała obce w drzewie tchawiczo-oskrzelowym ludzi dorosłych. *Wiad Lek*, 1989, 42(8), 498–502.
56. Bednarski Z., Dwa przypadki śmiertelnego krwotoku płucnego w przebiegu gruźlicy płuc. *Wiad Lek*, 1989, 42(6), 393–396.
57. Bednarski Z., Bandurska-Stankiewicz E., Shafie D., Przypadek złośliwego międzybłoniaka osierdzia. *Wiad Lek*, 1992, 45(21-22), 843–845.
58. Bednarski Z., Ciała obce w oskrzelach chorych dorosłych. *Pneumonol Alergol Pol*, 1992, 60(7-8), 48–51.
59. Bednarski Z., Cytologia odciskowa w rozpoznawaniu nowotworów oskrzeli. *Rocz. Med.*, 1993, 1(1), 171–175.
60. Bednarski Z., Nawracające zapalenie płuc i oskrzeli w następstwie wrodzonej przetoki tchawiczo-przetykowej. *Rocz. Med.*, 1993, 1(1), 176–178.
61. Bednarski Z., Tracheobronchopathia chondroosteoplastica współistniejąca z rakiem płaskonabłonkowym oskrzela. *Rocz. Med.*, 1993, 1(1), 179–181.
62. Bednarski Z., Bednarska H., Bednarska-Żytko I., Zatrucie grzybami z rodzaju *Fusarium* pokarmowa toksyczna aleukemia (*Alimentaria toxica aleucaemia*). *Rocz. Med.*, 2002, 10(1), 133–137.

SPIS PRAC HISTORYCZNYCH ZENOBIUSZA MICHAŁA BEDNARSKIEGO:

1. Bednarski Z., Egzamin wstępny na uniwersytet w Dorpacie przed 120 laty na podstawie listów Stanisława Janikowskiego. *Pol Tyg Lek*, 1972, 27(41), 1614–1616.
2. Bednarski Z., Włodzimierz Iwanowicz Dal vel Dahl – lekarz i uczonec (1801-1872). *Wiad Lek*, 1972, 25(14), 1301–1304.
3. Bednarski Z., Józef Struś vel Strusiek (1510-1568). *Pol Tyg Lek*, 1974, 27(15), 1417–1421.
4. Bednarski Z., Dr. med. Leon Herbst (1914-1974). *Gruźlica*, 1975, 43(4), 405–406.
5. Bednarski Z., Bednarska H., Axel Martin Frederik Munthe – lekarz i pisarz (1857-1949). *Wiad Lek*, 1975, 28(3), 237–241.
6. Bednarski Z., Dr. med. Stanisław Flis (1902-1976). *Pneumonol Pol*, 1977, 45(8), 577–578.
7. Bednarski Z., Dr. med. Stanisław Flis (1902-1976) – Członek Honorowy Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny, *Arch Hist Filoz Med*, 1977, 40(2), 251–260.
8. Bednarski Z., Choroby płuc w dziele Józefa Strusia Nauki o tętnie ksiąg pięcioro przez Józefa Strusia spisanych. *Pol. Tyg. Lek.*, 1977, 32(39), 1533–1535.
9. Bednarski Z., Bednarska H., Poglądy Józefa Strusia na kiłę w jego dziele *Sphygmicae artis libri quinque*. *Wiad Lek*, 1978, 31(3), 213–216.
10. Bednarski Z., Dr Zbigniew Ryder (1919-1957). *Walka Gruźl Chor Płuc*, 1978, 15(4), 20–22.
11. Bednarski Z., Dr Barbara Sikorska (4 X 1929 – 6 VII 1979). *Pneumonol Pol*, 1980, 48(7), 493–494.
12. Bednarski Z., Dr med. Czesław Zaworski (11 V 1906 – 17 III 1980). *Pneumonol Pol*, 1981, 49(1), 70–71.
13. Bednarski Z., Doktor Michał Kimontt. *Wiad Lek*, 1981, 34(15), 1313–1315.
14. Bednarski Z., Florencja Nightingale. *Warmia i Mazury*, 1981, 26(6), 11–12.
15. Bednarski Z., Robert Koch (1843-1910). *Wiad Lek*, 1983, 36(5), 425–427.
16. Bednarski Z., Władysław Florkiewicz – autor pierwszych w Polsce opisów pierwotnego raka płuc i promienicy. *Wiad Lek*, 1985, 38(12), 891–895.
17. Bednarski Z., Herman Bolesław Fudakowski – docent chemii lekarskiej (1834-1878). *Wiad Lek*, 1985, 38(13), 973–975.
18. Bednarski Z., Dr med. Władysław Michałowski (1919-1980). *Arch Hist Filoz Med*, 1985, 48(3), 373–378.
19. Bednarski Z., Witold Narkiewicz-Jodko (1834-1898) – w 150. rocznicę urodzin. *Wiad Lek*, 1985, 38(18), 1331–1333.
20. Bednarski Z., Henryk Fryderyk Hoyer – ojciec histologii polskiej. *Wiad Lek*, 1986, 39(2), 130–133.
21. Bednarski Z., Czesław Zaworski (1906-1980). *Walka Gruźl Chor Płuc*, 1987, 23(6), 31–33.

22. Bednarski Z., Jan Mirkowski (1898-1981). *Walka Gruźl Chor Płuc*, 1987, 23(6), 34–36.
23. Bednarski Z., Zbigniew Ryder (1919-1957). *Walka Gruźl Chor Płuc*, 1987, 23(6), 33–34.
24. Bednarski Z., Aleksander Fabian i jego pierwszy w Polsce opis pylic płuc. *Wiad Lek*, 1987, 40(9), 633–638.
25. Bednarski Z., Historia powstania, sylwetki założycieli i członków zarządu Towarzystwa Byłych Wychowanków Cesarskiego Uniwersytetu Juriewskiego (dawnego Dorpackiego) w Warszawie. *Arch Hist Filoz Med*, 1987, 50(2), 205–219.
26. Bednarski Z., Dr Jan Chilmanowicz (15 II 1915 – 24 I 1986). *Pneumonol Pol*, 1988, 56(2), 86–87.
27. Bednarski Z., Jan Chilmanowicz (1915-1986). *Walka Gruźl Chor Płuc*, 1988, 24(5), 31–32.
28. Bednarski Z., Lek. med. Tomasz Malisz (18 IV 1911 – 26 IX 1987). *Pneumonol Pol*, 1988, 56(6), 290–291.
29. Bednarski Z., Halina Dobrowolska (1906-1989). *Walka Gruźl Chor Płuc*, 1989, 25(3), 37–38.
30. Bednarski Z., Lekarz, społecznik, historyk medycyny Andrzej Skrobacz (1928-1992). *Biul. Lek.*, 199, 3(11), 15–16.
31. Bednarski Z., Janina Żugaj (1924-1991). *Pneumonol Alergol Pol*, 1992, 60(7-8), 79–80.
32. Bednarski Z., Lek. med. Lucjan Minarczuk (5 IX 1933 – 25 I 1992). *Pneumonol Alergol Pol*, 1992, 60(9-10), 105–106.
33. Bednarski Z., Andrzej Skrobacz (1928-1992). *Gaz Lek*, 1992, 3(4), 21.
34. Bednarski Z., Tadeusz Dembowski – chirurg wileński. *Biul. Lek.*, 1993, 4(17), 20–21.
35. Bednarski Z., Polski Wydział Lekarski w Edynburgu. *Biul. Lek.*, 1993, 4(16), 11–14.
36. Bednarski Z., Prof. Kornel Michejda – organizator Katedry Chirurgii Uniwersytetu Stefana Batorego. *Biul. Lek.*, 1993, 4(17), 18–20.
37. Bednarski Z., Polacy na studiach medycznych na obczyźnie w czasie drugiej wojny światowej. *Biul. Lek.*, 1993, 4(14), 1920.
38. Bednarski Z., Hipolit Jundziłł. *Biul. Lek.*, 1993, 4(15), 21–22.
39. Bednarski Z., Benedykt Tadeusz Dybowski. *Biul. Lek.*, 1993, 4(18), 8–10.
40. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Edmund Buthak. *Biul. Lek.*, 1994, 5(21), 15–16.
41. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Feliks Głogowski. *Biul. Lek.*, 1994, 5(25), 27.
42. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Herman Bolesław Fudakowski. *Biul. Lek.*, 1994, 5(24), 26–27.
43. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Jan Cumft. *Biul. Lek.*, 1994, 5(22), 21–22.
44. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Tytus Chałubiński. *Biul. Lek.*, 1994, 5(22), 21–22.
45. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Wincenty Bułatowicz. *Biul. Lek.*, 1994, 5(20), 18.
46. Bednarski Z., Aleksander Marian Sobański (1912-1994). *Pol Prz Chir*, 1994, 66(12), 1222–1224.
47. Bednarski Z., Jerzy Szatkowski (1935-1993). *Pneumonol Alergol Pol*, 1994, 62(5-6), 325–326.
48. Bednarski Z., Aleksander Marian Sobański (1912-1994). *Biul. Lek.*, 1994, 5(22), 26–28.
49. Bednarski Z., Polskie Towarzystwo Ftyzjopneumologiczne Oddział w Olsztynie w latach 1955-1993. *Rocz. Med.*, 1995, 3(1), 161–170.
50. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Emil Lorenc Gośławski. *Biul. Lek.*, 1995, 6(26), 25–26.
51. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Henryk Higier (1866-1942). *Biul. Lek.*, 1995, 6(31), 21.
52. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Ludwik Guranowski. *Biul. Lek.*, 1995, 6(28), 27–28.
53. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Maksymilian Hager. *Biul. Lek.*, 1995, 6(29), 16–17.
54. Bednarski Z., Rok 1926 w medycynie polskiej. *Biul. Lek.*, 1995, 6(26), 25.
55. Bednarski Z., Rok 1928 w medycynie polskiej. *Biul. Lek.*, 1995, 6(28), 27.
56. Bednarski Z., Rok 1929 w medycynie polskiej. *Biul. Lek.*, 1995, 6(29), 16.
57. Bednarski Z., Rok 1930 w medycynie polskiej. *Biul. Lek.*, 1995, 6(30), 23.
58. Bednarski Z., Rok 1931 w medycynie polskiej. *Biul. Lek.*, 1995, 6(31), 20.
59. Bednarski Z., Rok 1932 w medycynie polskiej. *Biul. Lek.*, 1996, 7(33), 23.
60. Bednarski Z., Rok 1933 w medycynie polskiej. *Biul. Lek.*, 1996, 7(34-35), 40.
61. Bednarski Z., Rok 1934 w medycynie polskiej. *Biul. Lek.*, 1996, 7(36), 33.
62. Bednarski Z., Wydarzenia w medycynie polskiej. Rok 1896. Rok 1946. Rok 1946 w Olsztynie. *Biul. Lek.*, 1996, 7(37), 22–24.
63. Bednarski Z., Studia na Wydziale Stomatologii Uniwersytetu Francuskiego Św. Józefa w Bejrucie na podstawie listów. *Gaz. Lek.*, 1996, 7(12), 70–72.
64. Bednarski Z., Michał Siemak (1930-1996). *Pneumonol Alergol Pol*, 1996, 64(11-12), 857.
65. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Aleksander Hindemith (1836-1896). *Biul. Lek.*, 1996, 7(33), 23.
66. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Bernard Józef Hłasko (1858-1928). *Biul. Lek.*, 1996, 7(33), 23–24.
67. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Jan Hoene (1849-1921). *Biul. Lek.*, 1996, 7(37), 25.
68. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Julian Jabłonowski (1832-1889). *Biul. Lek.*, 1996, 7(37), 25.
69. Bednarski Z., Sylwetki doradczyków: Antoni Jakowicki (1849-1884). *Biul. Lek.*, 1997, 8(38), 27–28.

70. Bednarski Z., Aldona Epimach-Szypitto-Maciejczak (1921-1997). *Biul. Lek.*, 1997, 8(40-41), 24-25.
71. Bednarski Z., Sylwetki dorpatczyków: Karol Kaczkowski (1827-1896). *Biul. Lek.*, 1997, 8(43), 32.
72. Bednarski Z., Sylwetki dorpatczyków: Piotr Paweł Janowski. *Biul. Lek.*, 1997, 8(40-41), 18.
73. Bednarski Z., Sylwetki dorpatczyków: Stanisław Janikowski (1833-1881). *Biul. Lek.*, 1997, 8(39), 31-32.
74. Bednarski Z., Leonard Perepeczko (1900-1996). *Pneumonol Alergol Pol*, 1997, 65(3-4), 299-300.
75. Bednarski Z., Wacław Babicki (1915-1996). *Pneumonol Alergol Pol*, 1997, 65(1-2), 140-141.
76. Bednarski Z., Andrzej Maciejski (1925-1997). *Pneumonol Alergol Pol*, 1997, 65(9-10), 735-736.
77. Bednarski Z., Rola Uniwersytetu Dorpackiego w kształtowaniu polskiej inteligencji. *Biul. Lek.*, 1998, 9(45), 25-27.
78. Bednarski Z., Wydarzenia w medycynie polskiej. Rok 1897. Rok 1947. Rok 1947 w Olsztynie. *Biul. Lek.*, 1998, 9(44), 25-27.
79. Bednarski Z., Skrobucki Andrzej Jan (1928-1992), lekarz analityk, historyk medycyny. *Pol. Stow. Biogr.*, 1998, 38(158), 383-385.
80. Bednarski Z., Wydarzenia w medycynie polskiej. Rok 1898. Rok 1948. Rok 1948 w Olsztynie. *Biul. Lek.*, 1999, 10(50), 31-33.
81. Bednarski Z., Wydarzenia w medycynie polskiej. Rok 1899. Rok 1949. Rok 1949 w Olsztynie. *Biul. Lek.*, 1999, 10(55), 44-46.
82. Bednarski Z., Bednarska H., Jak wychowankowie Uniwersytetu Dorpackiego uczcili jubileusz 500-lecia refundacji Akademii Krakowskiej. *Arch Hist Filoz Med*, 2000, 63(2), 129-134.
83. Bednarski Z., Historia sanatorium i poradni dla chorych na gruźlicę w Olsztynie na tle leczenia przeciwgruźliczego w Prusach Wschodnich. *Rocz. Med.*, 2000, 8(2), 127-132.
84. Bednarski Z., Bednarska-Żytka I., Odkrycie i zastosowanie penicyliny w świetle pracy Romana Jakubskiego. *Rocz. Med.*, 2000, 8(2), 133-139.
85. Bednarski Z., Wydarzenia w medycynie polskiej. Rok 1900. Rok 1950. Rok 1950 w Olsztynie. *Biul. Lek.*, 2000, 11(61), 32-34.
86. Bednarski Z., Dr. med. Awit Reniger (1853-1907) i jego rozprawa na stopień doktora medycyny. *Arch Hist Filoz Med*, 2001, 64(2-3), 209-212.
87. Bednarski Z., Wydarzenia w medycynie polskiej. Rok 1901. Rok 1951. Rok 1951 w Olsztynie. *Biul. Lek.*, 2001, 12(67), 35-37.
88. Bednarski Z., Jan Mikulicz-Radecki. Przyczynek do zagadnienia narodowości wielkiego chirurga. *Biul. Lek.*, 2001, 12(62), 33-34.
89. Bednarski Z., Christian Barnard (1922-2001) pionier przeszczepiania serca. *Biul. Lek.*, 2001, 12(66), 25-26.
90. Bednarski Z., Bednarska H., Bednarska-Żytka I., Historia najważniejszych zatruc spowodowanych mikotoksynami. *Rocz. Med.*, 2002, 10(1), 139-144.
91. Bednarski Z., Bednarska H., Pierwsza praca naukowa Roberta Kocha nad ustaleniem etiologii węglik. Współpraca z polskim aptekarzem Józefem Knechtelem. *Arch Hist Filoz Med*, 2003, 66(2), 161-168.
92. Bednarski Z., Udział lekarzy Polaków w żeglarskim morskim w międzywojniu. *Biul. Lek.*, 2003, 14(79), 40-41.
93. Bednarski Z., Doktor wszech nauk lekarskich Jan Janowicz. *Rocz. Med.*, 2004, 12(2), 119-123.
94. Bednarski Z., Przytułek parafialny zwany szpitalem w Barczewku w powiecie olsztynieńskim i w Starym Targu w powiecie sztumskim. *Rocz. Med.*, 2007, 14(1), 75-79.
95. Bednarski Z., Talimaa R., Rozprawy obronione w Dorpacie na stopień doktora medycyny w księgozbiorze Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie. *Arch Hist Filoz Med*, 2008, 71, 74-77.
96. Bednarski Z., Kolejowa służba zdrowia w Polsce w 1936 roku w ocenie posła na Sejm Aleksandra J. Wasilewskiego. *Arch Hist Filoz Med*, 2009, 72, 107-110.
97. Bednarski Z., Konrad Bolesław Jan Zembruski – lekarz – założyciel powojennego harcerstwa w Olsztynie. *Pol. Ann. Med.*, 2009, 16(1), 184-188.
98. Bednarski Z., Oddziały chirurgiczne w Sanatorium Przeciwgruźliczym w Olsztynie w latach 1950-1973. *Pol. Ann. Med.*, 2009, 16(1), 189-195.
99. Bednarski Z., Władysław Franciszek Szczepański – historyk farmacji i medycyny. *Pol. Ann. Med.*, 2011, 18(1), 202-205.